

Centre d'Interpretació
del Front del Segre
Ermengol Piro

Alcoletge

Dossier pedagògic

Primària

Dossier pedagògic associat a l'exposició permanent
del Centre d'Interpretació del Front del Segre "Ermengol Piró" (Alcoletge)
Promou: Ajuntament d'Alcoletge
Contingut i edició: gmm/comunicació

Índex

Objectius	5
Comença la guerra civil	6
Per què va començar?	7
Els dos bàndols	8
Els primers mesos (juliol-desembre de 1936)	13
Any 1937	15
Any 1938	17
El Front del Segre	18
Any 1939	20
Arquitectura bèl·lica	21
Viure en temps de guerra	22
Anar a l'escola	26

OBJECTIUS

OBJECTIUS GENERALS

- Aportar conceptes bàsics sobre la Guerra Civil Espanyola
- Entendre la importància del Front del Segre dins el context general del conflicte
- Mostrar com afecta la guerra a la vida quotidiana, més enllà del front: família, relacions socials, etc

OBJECTIUS ESPECÍFICS

- Contextualitzar la Guerra Civil Espanyola i, concretament, el Front del Segre, en el temps i l'espai
- Identificar els dos bàndols protagonistes del conflicte i els seus elements més característics
- Identificar els principals canvis dins la vida civil, fora del camp de batalla
- Identificar els sentiments i emocions dels civils en el dia a dia: por, desconfiança, pèrdua, etc

COMENÇA LA GUERRA CIVIL

El febrer de 1936 varen tenir lloc a l'Estat Espanyol les darreres eleccions democràtiques de la Segona República, amb una victòria indiscutible dels partits d'esquerres que s'havien presentat amb una candidatura única: el Front Popular. A partir d'aquest moment, comença una conspiració per fer un cop d'Estat, per part dels sectors conservadors més radicals.

Pocs mesos després, el 18 de juliol de 1936, els militars de Canàries i del Marroc es van revoltar contra el govern de la República, comandats pel general Francisco Franco. La revolta va triomfar en algunes parts d'Espanya però va fracassar d'altres, que seguien comandades pel govern republicà com ara Catalunya, Madrid, Euskadi o València.

Havia començat la Guerra Civil espanyola, que duraria tres anys, fins l'1 d'abril 1939 amb la victòria del "bàndol nacional" (els revoltats).

Activitat 1

Per entendre què significa això, fes un glossari:

- Eleccions democràtiques _____

- Segona República _____

- Candidatura única _____

- Conspiració _____

- Cop d'Estat _____

PER QUÈ VA COMENÇAR?

Però... com es va arribar a aquesta situació de guerra?

Els anys anteriors a la guerra, Espanya no era un país massa avançat en comparació amb la resta de països europeus: teníem una economia principalment agrària, un alt nivell d'analfabetisme i pocs centres educatius, la majoria depenien de l'església i per tant la religió marcava l'educació.

El dia a dia no era fàcil; hi havia una gran **crisi** tant econòmica com social i política... Per això, el govern de la Segona República va voler introduir tot un seguit de **reformes** per intentar millorar la situació. Les principals reformes que es varen anar introduint varen ser:

- Garantir una educació bàsica per a tothom
- Reduir el paper de l'església a les escoles
- Fer una reforma agrària per millorar les condicions de treball i vida
- Millorar en general la situació dels obrers
- Reconèixer més drets per a les dones (com ara el sufragi universal)

Però no tothom estava d'acord amb aquestes reformes i això va provocar que augmentessin les **diferències** entre la classe obrera (que estava a favor) i les classes més benestants (que estaven en contra). Les diferències entre les seves idees es varen fer cada vegada més grans, arribant a una situació de violència al carrer i fins i tot assassinats en tots dos bàndols. Veient això, l'exèrcit va decidir intervenir i posar-hi ordre a la seva manera: amb una revol- ta militar que va començar al Marroc (17 de juliol de 1936).

“Espanya vivia una crisi econòmica, política i social que finalment va provocar un cop d'Estat contra el Govern”.

Així va començar la Guerra Civil. I Espanya va quedar dividida en dos bàndols: els defensors de la República (els “republicans”) i els defensors de l'Alçament Nacional (els “nacionals”).

ELS DOS BÀNDOLS

El bàndol nacional

És el nom amb què es coneix als **revoltats contra el govern de la Segona República**. El seu líder era el General Franco. Estava format per bona part de l'exèrcit i de l'Església, per les classes més riques i també per bona part de la pagesia.

Bandera nacional segons Reglament de 1938

Varen agafar el nom de “nacional” precisament per diferenciar-se dels moviments nacionalistes català i basc, que estaven agafant força; era la seva forma d'expressar que la única nació era Espanya.

Per intentar controlar les ciutats i pobles, varen perseguir, empresonar i també assassinar als que no pensaven com ells.

Els republicans els anomenaven de forma despectiva “fatxes”, “feixistes”, etc.

El bàndol republicà

És el nom amb què es coneix als qui defensaven la República, és a dir, el **govern legítimament escollit mitjançant eleccions democràtiques**.

La veritat és que va ser un bàndol que aplegava ideologies molt diferents, que tot sovint discutien entre ells, augmentant encara més el desordre i la ineficàcia de les seves accions.

El seu exèrcit era conegut majoritàriament com Exèrcit Popular, perquè estava format per alguns militars professionals lleials a la República però sobretot per voluntaris que volien lluitar a favor de la llibertat.

Bandera republicana (1931-1939)

El bàndol republicà també va portar a terme actes de gran violència, sobretot al començament de la guerra, contra l'Església, cremant temples i assassinant capellans, i seguint empresaris, polítics, etc (és el que es coneix com la “repressió a la rera guarda”).

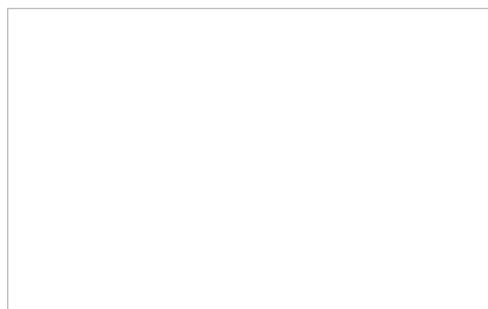
Els nacionals els anomenaven de forma despectiva “los rojos”.

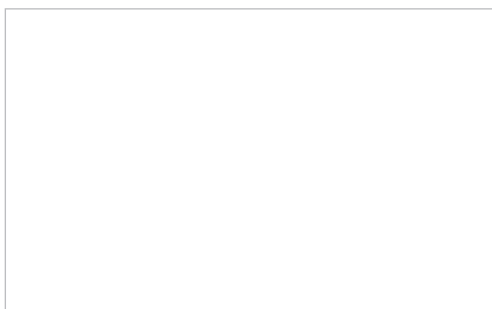
Activitat 2

Còpia les banderes de la pàgina anterior i fixa't en les diferències. Ara busca i dibuixa també la bandera actual. Compara les tres: s'assemblen en alguna cosa? en què?

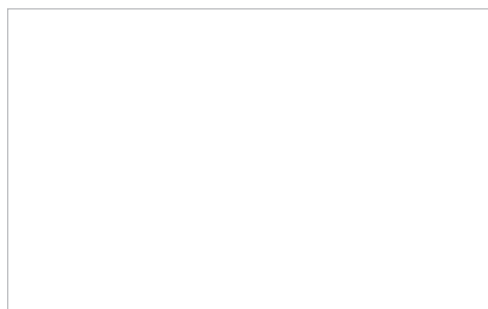
Bandera actual

Bàndol Franquista:

Bàndol Republicà:

Activitat 3

Llegeix i escolta aquestes dues cançons molt conegudes en els dos bàndols. Comenteu a classe sobre quins valors tracten, si són els mateixos o diferents, etc.

Bàndol Republicà

A LAS BARRICADAS

Negras tormentas agitan los aires
nubes oscuras nos impiden ver,
aunque nos espere el dolor y la muerte,
contra el enemigo nos llama el deber.
El bien más preciado es la libertad
hay que defenderla con fe y valor,
alza la bandera revolucionaria
que llevará al pueblo a la emancipación
alza la bandera revolucionaria
que llevará al pueblo a la emancipación.
En pie pueblo obrero, a la batalla
hay que derrocar a la reacción.
¡A las barricadas, a las barricadas,
por el triunfo de la Confederación!
¡A las barricadas, a las barricadas,
por el triunfo de la Confederación!

Bàndol Nacional

ORIAMENDI

Por Dios, por la Patria y el Rey
lucharon nuestros padres.
Por Dios, por la Patria y el Rey
lucharemos nosotros también.

Lucharemos todos juntos,
todos juntos en unión,
defendiendo la bandera
de la Santa Tradición.

Cueste lo que cueste,
se ha de conseguir
que los boinas rojas
entren en Madrid.

Por Dios, por la Patria y el Rey
lucharon nuestros padres.
Por Dios, por la Patria y el Rey
lucharemos nosotros también.

Per escoltar aquestes cançons i d'altres:

http://centros1.pntic.mec.es/ies.maria.moliner3/guerra/c_nac.htm

Per saber-ne més

ELS ALIATS EUROPEUS

La majoria de països europeus no varen voler intervenir a la Guerra Civil espanyola, i varen signar un tractat de No Intervenció. De totes formes, la realitat és que alguns països si que varen donar suport a un dels dos bàndols segons els seus propis interessos.

Bàndol franquista: Va rebre sobre tot el suport d'**Alemanya i Itàlia**, que varen aportar soldats i avions (com ara, la Legió Còndor). De fet, l'exèrcit franquista que estava al Marroc, va poder traslladar-se a la Península gràcies al seu suport. **Anglaterra i Portugal** també els varen ajudar puntualment, bàsicament amb armament, així com els Estats Units que va enviar combustible per a l'aviació.

Bàndol Republicà: El país que més va ajudar als republicans va ser la **URSS**, que va aportar material de guerra i soldats. **França** també va ajudar la República venent-los avions. A banda de la URSS, el bàndol republicà va tenir l'ajuda de les **Brigades Internacionals** (formades per soldats voluntaris estrangers que venien a Espanya per combatre en contra del feixisme i a favor de la República): eren francesos, anglesos, canadencs, alemanys, italians, romanesos...

Dibuix infantil trobat a Alcoletge

Activitat 4

Pinta de color el mapa d'Europa:

- blau: països que varen ajudar al bàndol nacional
- vermell: països que varen ajudar al bàndol republicà

Activitat 5

Investiga i escull algun personatge famós que lluités a les Brigades Internacionals.

Respon a les següents preguntes:

El personatge famós es diu: _____

La seva professió era: _____

El seu país d'origen era: _____

El motiu pel qual va venir a Espanya a lluitar amb els republicans és:

Coneixes algun detall o anècdota sobre el temps que va passar aquí?

Fes una breu exposició oral davant la classe i explica'ls tot el que has descobert sobre el teu personatge.

ELS PRIMERS MESOS (JULIOL-DESEMBRE DEL 1936)

Després de l'alçament militar del juliol de 1936 contra la Segona República, liderat pel general Francisco Franco i Bahamonte, Espanya dividida en dues parts: la nacional (a favor dels militars revoltats) i la republicana (a favor de mantenir el govern i la democràcia).

Lleida va ser una ciutat important per a la República per la seva situació geogràfica, molt a prop del camp de batalla (anomenat **Front d'Aragó**) ja que des d'aquí es donaven provisions als soldats, es recollien ferits i refugiats que fugien de la guerra, etc.

Mentre que l'exèrcit nacional va estar força ben organitzat des del principi, a l'exèrcit republicà (que s'arribarà a conèixer com **Exèrcit Popular**) li va resultar més difícil organitzar-se ja que estava format per molts voluntaris sense experiència, que a més tenien idees molt diferents fins i tot de perquè lluitaven.

“Després del cop d'Estat, Espanya va quedar dividida en dues parts: la nacional i la republicana.

Lleida es va convertir en una ciutat estratègica al servei de la República”

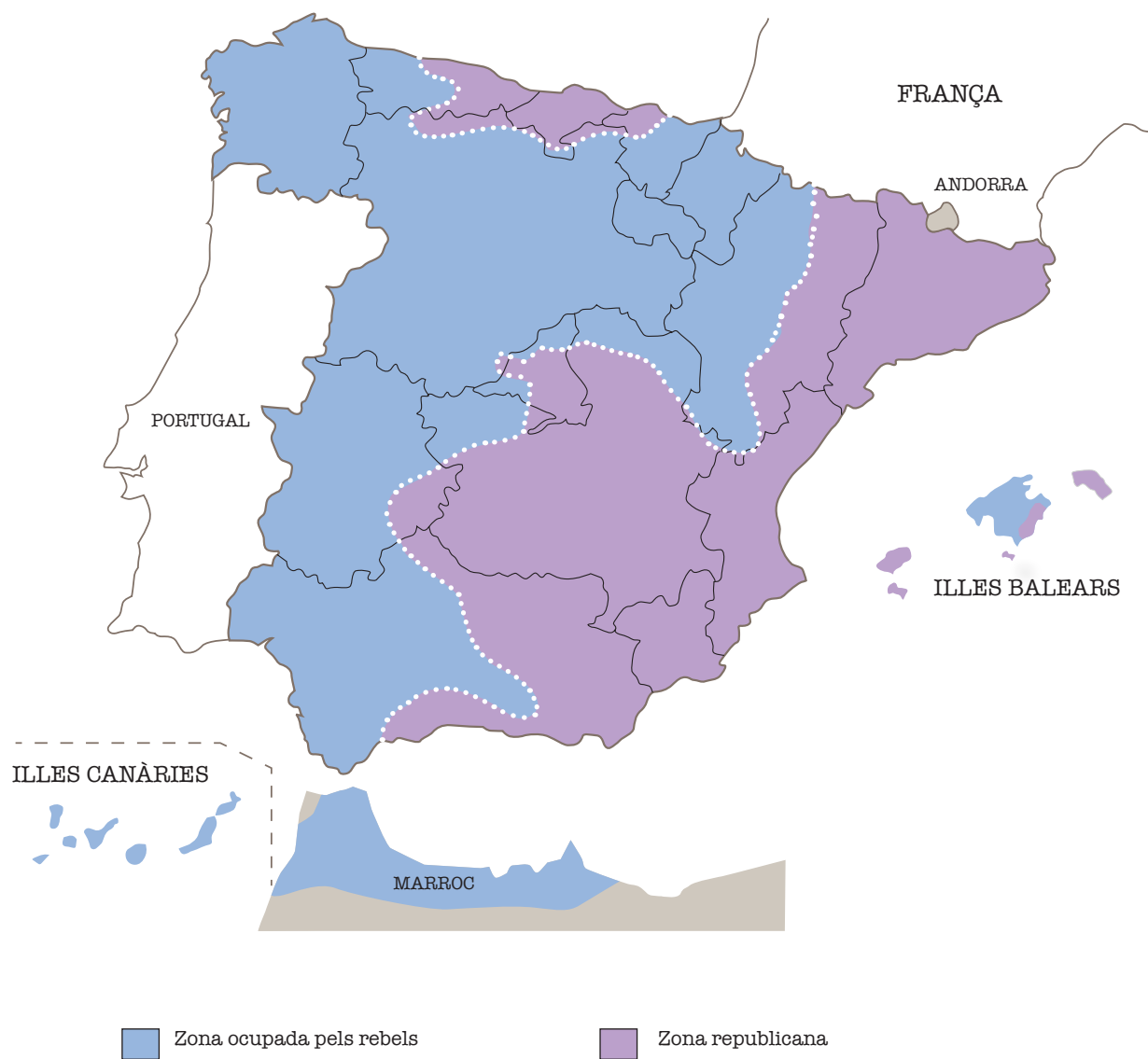
Lleida, juliol de 1936

www.pobladores.com (Lleida antiga)

Activitat 6

Sobre aquest mapa d'Espanya, que mostra com va quedar dividit el país en els primers mesos de guerra, escriu el nom de les diferents comunitats autònomes perquè entenguis millor qui "manava" a cada lloc.

nota aclaridora:

"L'ordenació territorial de l'època no era per Comunitats Autònomes ni províncies sinó per Regions Militars".

REPRESSIÓ A LA RERAGUARDA

Quan esclata la guerra, els republicans varen voler defensar-se amb tanta força, que també varen cometre molts actes violents contra els que pensaven diferent: aquesta reacció es coneix com "la repressió a la rereguarda".

Un dels primers sectors a viure aquesta repressió va ser l'Església Catòlica: es varen cremar esglésies (i totes les obres d'art que hi havia a dintre), es varen assassinar molts sacerdots i monges, etc.

Imatge de Sant Jaume (mitjan segle XV) salvada de la crema a l'església d'Alcoletge, actualment al Museu Diocesà i Comarcal de Lleida.

© Museu de Lleida Diocesà i Comarcal (L. Melgosa)

ANY 1937

Tot i que els nacionals havien anat guanyant terreny, Madrid encara era territori republicà i el General Franco volia ocupar la ciutat, apropant-se cada cop més amb batalles importants com la del **Jarama** i la de **Guadalajara**.

Aquest any va tenir lloc un dels fets més tràgics i famosos de la guerra civil: el **bombardeig de la ciutat basca de Guernica** per part dels avions alemanys i italians, on varen morir més de 1000 persones. L'objectiu del general Franco i del seu aliat, Hitler, era fer una demostració de força a tot el país i atemorir la població civil per aconseguir que es rendissin.

"L'aviació alemanya i italiana, al servei de les tropes franquistes, aterroritza la població civil de ciutats com Guernica o Lleida."

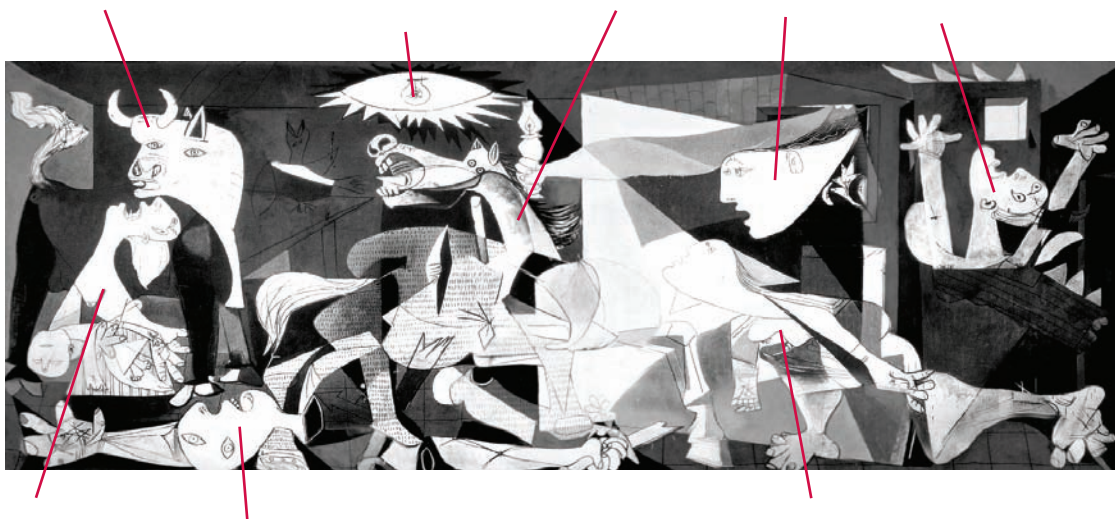
Cada vegada l'**exèrcit nacional anava guanyant terreny i quedaven menys zones republicanes**, que bàsicament es reduïen a Catalunya, Madrid, País Basc i València (on s'havia instal·lat el govern de la República).

Activitat 7

L'obra *El Guernica* va ser pintada per Pablo Picasso poc temps després del bombardeig que va arrasar la ciutat, com a testimoni dels horrors de la guerra. Observa'l atentament.

1. Identifica els principals personatges

2. Quin és el que més t'impacta? _____

Per què? _____

3. Fes el teu propi dibuix per a explicar què va passar

Per saber-ne més

EL BOMBARDEIG DEL LICEU ESCOLAR A LLEIDA

El dia 2 de novembre de 1937 Lleida també va ser bombardejada per l'aviació italiana: sense cap avis, van llençar bombes al centre de la ciutat, sobretot al mercat de Sant Lluís (ple de gent fent la compra) i l'escola republicana Liceu Escolar: durant l'atac varen morir 48 nens i diversos professors.

Bombardeig del Liceu Escolar. Agustí Centelles, 1937

ANY 1938

Va ser un any decisiu per a la guerra ja que els franquistes ja dominaven la major part d'Espanya i per primera vegada, des del principi de la guerra, varen començar a avançar cap a Catalunya. És en aquest moment que la lluita armada arriba a terres lleidatanes i es forma l'anomenat **Front del Segre** precisament per impedir que continuïn avançant cap a Barcelona.

La batalla més important que va tenir lloc aquest any va ser la Batalla de l'Ebre, la més cruel i llarga de totes; la victòria va ser pels franquistes que varen aconseguir avançar fins a la costa mediterrània i dividir la zona republicana en dues parts (Catalunya i València) que queden aïllades i afeblides. A partir d'aquest moment, l'avançament de les tropes franquistes pel territori català va ser imparable i en poc temps, havia d'arribar la victòria definitiva.

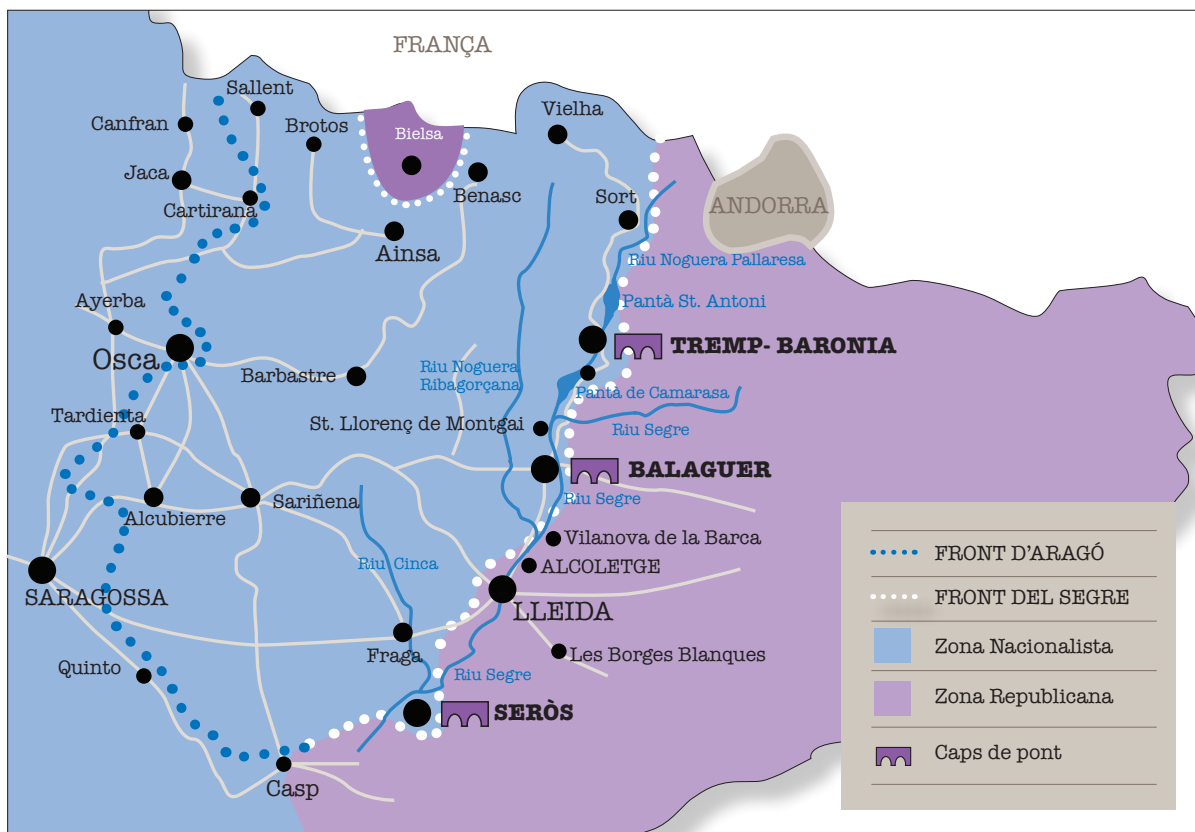
"La línia de foc s'atansa a Catalunya: el Front del Segre oposa resistència a les tropes franquistes".

"la Batalla de l'Ebre divideix la zona republicana i significa el primer pas per a la victòria definitiva de Franco"

EL FRONT DEL SEGRE

S'anomena així a la línia de foc que es va establir en terres lleidatanes, a partir del març de 1938. Aquesta nova línia de front resseguia, al llarg de 300 km, el curs dels rius Ebre, Segre i Noguera Pallaresa, que suposaven una barrera natural per a l'exèrcit franquista.

Massalcoreig va ser el primer poble català ocupat pels franquistes, el dia 27 de març de 1938. A la ciutat de Lleida hi varen entrar el dia 3 d'abril, quedant la meitat sota control franquista i l'altra meitat, a la zona de Cappont, sota el comandament republicà de El Campesino.

En només 13 dies, les tropes franquistes varen ocupar 180 km de territori, inclòs el control dels ponts de Seròs, Lleida, Balaguer i Tremp així com de la major part de preses al llarg del Segre.

“Gràcies a la resistència del Front del Segre, més de 200.000 civils i 100.000 soldats republicans varen poder sortir cap a l'exili abans de la victòria de Franco”

Activitat 8

Fixa't en el mapa del Front del Segre i situa la població on tu vius: on queda? Pregunta als avis i àvies que coneixes si tenen informació sobre com es va viure la guerra en el teu poble:

• Hi va haver lluita armada? _____

• Varen passar por? _____

• Varen passar gana? _____

• En què va canviar la vida quotidiana? _____

Poseu-ho en comú a classe i mireu de recollir una "Breu memòria de la guerra civil al poble". Si tens la sort de trobar encara algun supervivent del temps de la guerra, recull amb molta cura el seu testimoni; és únic!

ARQUITECTURA BÈLICA

Durant una guerra com la que va viure el nostre país, existeixen dos maneres de lluitar: una més activa (amb armes i soldats) i una altra passiva, relacionada amb les construccions que es feien tant per defensar-se com per anar avançant en els atacs.

Estem parlant de **trinxeres, búnquers, nius de metralladores, refugis antiaeris, barricades, etc.** Per exemple, només a Catalunya es varen construir uns 2.000 refugis antiaeris i només a Barcelona 1.400, per a protegir els veïns en cas de bombardejos per part de l'aviació; quan s'atansava el perill, sonava les sirenes per avisar i que tothom es pogués anar a refugiar.

Activitat 10

Observa aquesta trinxera coberta i identifica les diferents parts...

Funció: _____

Funció: _____

Funció: _____

Aquesta construcció bèlica, què creus que pot ser? Trinxera, búnquer, niu de metralladores... Raona la teva resposta.

Construcció: _____
Funció: _____

Patrimoni bèl·lic existent a Alcoletge.

VIURE EN TEMPS DE GUERRA

Més enllà del camp de batalla, la vida quotidiana a les ciutats i els pobles en aquells temps de guerra, no era gens fàcil. Faltava el menjar, els avions anaven i venien amenaçant amb bombardejos, molts veïns s'acusaven –amb raó o sense– de simpatitzar amb l'altre bàndol, se'ls perseguia, es castigava als que pensaven diferent, faltaven molts serveis bàsics com sanitat o educació, etc.

Tancament de fàbriques

Així doncs, durant la guerra civil, tothom va viure canvis importants que varen afectar el dia a dia. Un dels canvis que més va afectar va ser que el **tancament de moltes fàbriques** perquè no podien comprar combustible, materials o simplement perquè molts treballadors estaven lluitant al front... Així que cada vegada era més difícil poder comprar coses, perquè ja no es fabricaven!

Escenes quotidianes d'Alcoletge durant la guerra civil

* les fotos provenen de l'Arxiu fotogràfic de l'Ajuntament d'Alcoletge.

La dona treballadora

A més, el fet que molts homes haguessin marxar a lluitar (marits, pares, germans), va fer que les dones s'haguessin d'espavilar perquè la família pogués sobreviure començant a treballar fora de casa i **incorporant-se al món laboral**, ja fos com a infermeres, cuineres, modistes o fins i tot obreres i pageses. A banda d'aquestes feines per a guanyar diners, també moltes dones varen participar en la defensa dels seus ideals (sobretot, les republicanes) fent-se **voluntàries** i treballant de forma desinteressada en els hospitals, les escoles, menjadors o tallers i fàbriques.

La Vanguardia, 14 d'octubre de 1936

Economia domèstica

L'economia domèstica també va patir molts canvis, sobre tot pel que fa a l'alimentació ja que durant la guerra escassejava gairebé tot (i per tant, també pujaven els preus i eren pocs els que podien comprar els aliments bàsics). Per garantir que el menjar arribés al major nombre de famílies, es varen començar a racionar els aliments (és a dir, que es fixava una quantitat concreta del que es podia comprar segons l'edat i el nombre de persones de cada família).

El resultat d'això eren llargues cues per aconseguir els aliments amb els **“cupons de racionament”** que es repartien. Aquesta escassetat de productes i el racionament va durar molt més temps que la mateixa guerra (més de 10 anys després!).

“A les famílies se'ls requisaven aliments i altres coses (cotxes, mules, etc) per enviar-ho als soldats”.

Cartilla i cupons de racionaments.

Solidaritat

Però la guerra també va despertar la solidaritat i la voluntat d'ajudar els altres... Des dels primers moments de la guerra, Catalunya va **acollir milers de persones que fugien del front de batalla i de les represàlies dels nacionals**: principalment es tractava de dones, infants i gent gran. Més tard, també molts catalans van anar marxant dels seus pobles, quan el front de batalla es va anar acostant, buscant refugi en altres municipis veïns o fins i tot travessant la frontera amb França. La vida a l'**exili** tampoc va ser fàcil.

Departamento de Comercio y Abastecimiento del gobierno de Euzkadi

Se pone en conocimiento de todos los refugiados vascos y Ayuntamientos interesados, de Lérida y sus comarcas, que a partir del 3 de marzo, empieza el racionamiento suministrado por este departamento, a todos los poseedores de libretas, extendidas por el mismo, bajo el siguiente orden de fechas:

Día 3, Lérida; día 4, Verdú; por la tarde resto de Lérida; día 5, Almacellas y Alcarraz; día 7, Aiguire, Agramunt, Arbeca, Alet, Artesa de Segre, Aytona, Almenar, Alcoletge, Asentiu, Alpicat, Alta Segarra, Algerri, Balaguer, Barbens, Belians; día 8, Beravent, Bellloch, Bellpuig, Bellvis (Arch), Borjas Blancas, Camarasa; día 9, Castellans, Cervià, Cervera, Cladilla, Cogul, Claraballs, Espluga Calva, Foradada, Florista, Fullada, Granadella, Grep, Guimerà, Goimes; día 10, Ibars de Urgell, Juncoasa de las Garrigas, Juneda, Llardecans, Malaf, Mayals, Menarguens, Miraleap; día 11, Mongay, Mollerusa, Omellons, Os de Balaguer, Palau de Anglesola, Praes de la Molsons, Prexana, El Post, Puigvert de Agramunt, Uyggrós, Roselló, Sudanel, Tarrós; día 12, Tárrega, Termens, Torrebases, Torrefarrera, Torregroca, Torrelameu, Torres de Segre, Vallfogona de Balaguer, Vilasana, Vilosell, Villanueva de la Barca y Vinaixa.

Este departamento espera de los ayuntamientos que tengan a su cargo los citados refugiados, les darán toda clase de facilidades para el desplazamiento a esta localidad en las fechas indicadas.

EL DELEGADO

Activitat 11

Després del que has llegit, imagina com et sentiries si visquessis en una situació similar. Escribeu una llista amb els sentiments que creus que tindries:

1. _____
2. _____
3. _____
4. _____

Parleu a classe sobre aquests sentiments i comproveu si tots heu posat el mateix. Construïu una llista conjunta amb tot el que ha sortit i compareu-lo amb com us sentiu avui, un entorn de pau.

ANAR A L'ESCOLA

Durant la República s'havien fet canvis importants en l'educació per millorar la cultura de la gent: sobretot, l'objectiu era que **tots els nens i nenes sabessin llegir i escriure**, ja que fins a aquell moment això no era així. Els republicans estaven convençuts que la cultura feia més lliure els homes i dones.

A Catalunya, els canvis en l'educació, varen ser liderats per un moviment innovador: l'**Escola Nova**, que defensava una educació única, laica, científica i proletària. A Lleida, aquest nou sistema educatiu va arribar de la mà d'un grup de mestres anomenat **Batec**, del què formaven part en Frederic Godàs i la Victorina Vila, fundadors del **Liceu Escolar** (que, com ja hem dit, va ser bombardejat el 1937).

Tot i la guerra, la majoria de les escoles varen seguir obertes fins que el front de batalla es va atansar massa (Front del Segre, 1938) i aleshores moltes varen tancar. En acabar la guerra, el franquisme va prohibir totalment el sistema educatiu republicà i novament l'Església va recuperar el seu protagonisme en la formació.

“l'objectiu fonamental de l'escola primària era superar l'analfabetisme i que tothom sabés llegir i escriure”

Veí d'Alcoletge

Llibre de text, 1938

Fermí Palau Caselles, mestre d'Alcoletge

El mestre Palau era militant d'Esquerra Republicana de Lleida i va arribar a ser secretari del President Francesc Macià. Durant la II República, aquest li va oferir la conselleria de Cultura però el Fermí Palau va renunciar-hi per dedicar-se a la docència.

Va exercir de mestre al Liceu Escolar de Lleida i a Alcoletge (als anys de guerra) però el gener de 1939 es va haver d'exiliar i va ser fora del país durant 20 anys.

Va formar part del Grup Batec de Lleida, que aplicava les idees pedagògiques innovadores de l'Escola Nova republicana.

* les fotos provenen de l'Arxiu fotogràfic de l'Ajuntament d'Alcoletge.

Activitat 12

Hem dit que l'objectiu principal de l'escola republicana era que tots els nens i nenes poguessin aprendre a llegir i escriure perquè això "els feia més lliures". Pensa què significa això...

Fes una llista dels avantatges que tens per saber llegir i escriure:

1. _____
2. _____
3. _____
4. _____
5. _____

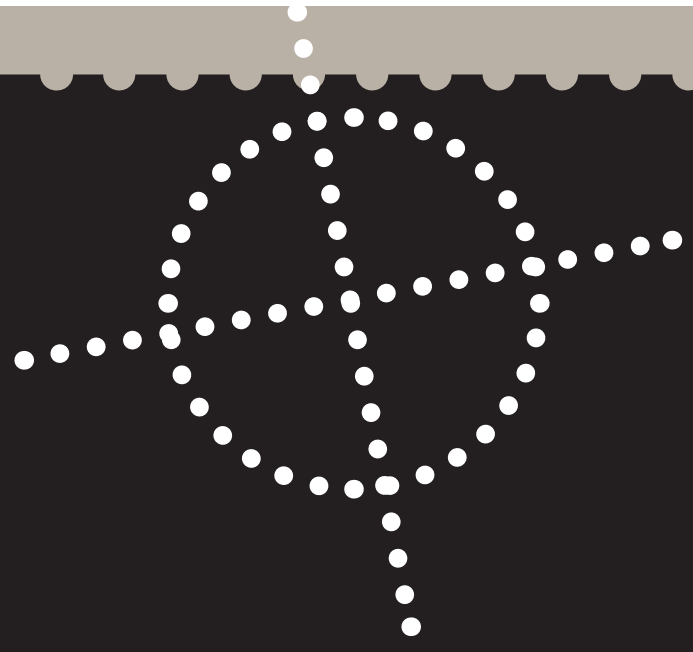
Per saber-ne més

Per què el centre d'interpretació del Front del Segre d'Alcoletge porta el nom d'Ermengol Piró?

Ermengol Piró era un veí del poble amb idees clarament d'esquerres: havia estat regidor de l'Ajuntament pel POUM (Partit Obrer d'Unificació Marxista, un partit d'esquerres), del que n'era el cap local, i també era membre de la UGT, el sindicat dels treballadors. El seu partit va rebre instruccions del Tribunal Popular de Lleida perquè fessin una llista de tots els caps de família del poble que eren de dretes, perquè pensaven que donaven suport als rebels del General Franco i els consideraven uns traïdors. Ell s'hi va negar. La discussió va pujar tant de to perquè no volia redactar aquesta llista que els seus propis companys el van matar.

La seva família mai va rebre el reconeixement merescut i ara el municipi d'Alcoletge recorda la seva actuació dedicant el seu nom al centre d'interpretació del Front del Segre.

Centre d'Interpretació
del Front del Segre
Ermengol Piro

Alcoletge

